

עולת
שבת
בישבתו

שמני

מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

עולת שבת בשבתו

תוכן ענינים

ניצוצי אור

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן / קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ד' / ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וירא אליכם כבוד ד' / ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וירא אליכם כבוד ד' / ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וירא אליכם כבוד ד' / ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח גו' וכפר בעדך ובעד העם גו' / קרב אל המזבח גו' וכפר בעדך ובעד העם / ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם / ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים / ויצאו ויברכו את העם / וידם אהרן גו' ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד' / ואת שעיר החטאת דרש דרש משה / ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף

ירמדנו רבנו

ממחרת ימי הפסח

רבנת הספיר

והנותרת ממנו יאכל אהרן ובניו / אש זרה / בניו הנותרים

דעה חכמה לנפשך

שבת תמימות תהייה

מירצין שפירין

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא גו' וימתו גו'

בענינא דיומא

'שליסל חלה'

יומא דהירורא

הרבנית הצדיקת חי' פרימא רבקה ע"ה

יצא לאור על ידי:

הוצאת אמת

אור תורה מונקאטש

מכון להור"ל ולהפיץ ספרי רבותנו הקדושים

Published By:

Emes Publishing Inst.

Ohr Torah Munkacs

P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

Tel: 347.408.5208

Fax: 718.504.3526

Email: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:

הוצאת אמת

Copyrighted © 2019 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

רובי המאמרים הופיעו

בליני' 'חודש בחדש'

שיצאו לאור על-ידי:

אחור חסדי מונקאטש

עמוד ונדאפיק

אלעזר בראדי

929.301.6149

פרשת שמני

"תמימים". לתקן מדת "תמים תהיה עם הוי"ה אלקיך" (דברים יח, ג).

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וירא אליכם כבוד ד' (ט, ו)

כתיב (מיכה ו, ח) והצנע לכת עם אלקיך, שצריכים לעבוד את השי"ת בהצנע, שלא ייודע רק להשי"ת לבדו. ועל-זה אמר דוד המלך (תהלים נא, ו) לך לבדך - חטאתי, שהחסרון היתה שלא עבדתי "לך לבדך". ועל-זה מזהיר הכתוב "זה הדבר אשר צוה ד' תעשו", רק "וירא אליכם כבוד ד'", שתשגיחו בכל האפשר שיהיה בבחינת כבוד ד', כמו-שנאמר (משלי כה, ב) כבוד אלקים הסתר דבר.

תפארת בניס

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן (ט, א)
אמרו חז"ל (מגילה י, ב) כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער. ויש לפרש בכאן, שלכן צווה וי" - על שהוצרך משה לקרוא לאהרן לעבודת המקדש, ולא שימש בעצמו בכהונה גדולה. ולכן היה מה שהיה, עד ביאת הגואל, שיגדל כבוד ד' בכבוד הבית ומשה יעבוד עבודת כהונה גדולה, כי אז יהיה מעלת הלוויים על הכהנים, כנודע.

יודעי בינה

קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ד' (ט, ב)

הגורם לחטא העגל היה שנאבדה מהם מדת התמימות, והתחילו לשאול אחר משה רבינו, כמו שנאמר (שמות לב, א) וירא העם כי בשש משה גו', וטענו "לא ידענו מה היה לו". ולכן היה התיקון להקריב תמורתם עגל

(רש"י שמות יט, ט), על-כרחך שרצו לקיים איזה מצוות מקודם, כדי שיוכלו לראות את מלכם שלא יהא נהמא דכיסופא, לזה ציוסם הקב"ה במצות פרישה ובשלושת ימי הגבלה. וזהו שאומר כאן הכתוב "אשר צוה ד' תעשו", וממילא לא יהא נהמא דכיסופא, "וירא אליכם כבוד ד'".

תפארת בניס

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ג' וכפר בעדך ובעד העם ג' (ט, ז)

אמר משה לאהרן, שלא יעלה על דעתו בהקריבו קרבנות שלו קודם קרבנות העם - שהוא מרוצה יותר להשי"ת. כי בודאי קרבנות הציבור חשובים יותר להשי"ת. אלא שמן הצורך וההכרח, שאהרן יקריב קרבנותיו קודם, "והזה הטרה על הטמא", ואחר כן יוכל להקריב קרבן העם ולכפר בעדם. ובכווננו זאת, תהיה הקרבת קרבנותיו הכנה לכפרת העם.

אגרא דכלה

קרב אל המזבח ג' וכפר בעדך ובעד העם (ט, ז)

רק מי שמקריב עצמו אל המזבח לטובת עם ישראל, יכול לכפר בעד כל ישראל.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם (ט, כג)

וברש"י: למה נכנסו משה עם אהרן, ללמדו מעשה הקטורת. ויש לפרש, שרק אחרי שלמדו מעשה הקטורת - שכולל בה אף חלבנה, רק אז יצאו לברך את העם,

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וירא אליכם כבוד ד' (ט, ח)

במדרש (במדבר רבה פי"ב ח): מהו זה הדבר, על המילה אמר להם, כמה דתימא (יהושע ה, ז) וזה הדבר אשר מל יהושע. והכוונה, על דרך שהיה באברהם אבינו, שקודם שנימול כתיב (בראשית יז, ג) ויפול על פניו, שלא היה יכול לעמוד בפני השכינה, מה שאין כן אחר שנמול. כך אמר להם משה "זה הדבר" הוא המילה, "אשר צוה ד' תעשו" לתקנו, "וירא אליכם כבוד ד'" בפניכם, ולא תצטרכו ליפול.

חיים ושלוס

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וירא אליכם כבוד ד' (ט, ט)

אמרו במדרש רבה (פי"ב ח) "מה זה הדבר - על המילה". ויש לפרש, דבאברהם קודם שנמול נאמר (בראשית יז, ג) ויפול על פניו, שלא היה יכול לעמוד בפני השכינה, מה-שאין-כן לאחר שנמול. וזהו שאמר "זה הדבר" הוא המילה, "אשר צוה ד' תעשו", ועל-ידי-זה "וירא אליכם כבוד ד'" בפניכם, ולא תצטרכו ליפול. ואין הכוונה במעשה המילה דווקא, אלא גם על שמירת ותיקון הברית.

חיים ושלוס

זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וירא אליכם כבוד ד' (ט, ט)

ידועים דברי הירושלמי (ערלה פ"א ה"ג) מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאיסתכלי באפיה. ולכן כשביקשו בני ישראל קודם מתן תורה "רצוננו לראות את מלכנו"

המדריגה, הם בכו על השריפה אשר שרף ד'.

חיים ושלום

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה (י, טז)

"דרש דרש", דרש מא דרש מא, היינו לכתוב דרש אחד בסוף שטה, ודרש השני בתחילת שטה. להורות, כי אם ישיג אדם איזה דבר בתורה ודרש בה, לבל יאמר כבר הגעתי בזה לתכלית השגתי, ולא אתייגע עוד. כי לעולם לא יכול אדם לסיים העיון והדרוש בתורה הקדושה. אלא יתחיל עוד הפעם לדרוש, והשי"ת יתן לו כוח נוסף בנפשו ושכלו להשיג עוד.

אנרא דפרקא

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף (י, טז)

על-ידי העבירות שאדם עושה, נבראים משחיתים הקרוים שעירים, כלשון הכתוב (ישעיהו יג, כא) ושעירים ירקזו שם. אמנם משנתכפרה העבירה - כלה ממילא המשחית. ואיתא במדרש (שוחר טוב משלי ו) בשעה שהחכם יושב ודורש, הקב"ה מכפר לעונותיהם של ישראל. ועל-פי-זה יובן מה שאמר הכתוב "ואת שעיר החטאת", היינו המשחית, "דרש דרש משה", ועל-ידי שהחכם דורש "והנה שורף", שנשרף ונאבד השעיר.

שם שלמה

כדי שתחול ברכת ד' אפילו על אלו שאינם ראויים ודומין לחלבנה.

ב"ק אדמו"ר שליט"א

ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים (ט, כב)

ברכם שיזכו לרדת מעשיית חטאת ועולה כו' - הבאים על החטאים, ויעלו רק קרבנות כגון תודה וכיוצא בזה.

ב"ק אדמו"ר שליט"א

ויצאו ויברכו את העם (ט, כג)

אהל מועד הוא מקום רוחני וקדוש. לכן מתחלה יצאו משם לתוך עולם הגשמי והפשוט, ורק אז בירכו את העם, כדי שהברכה יהיה גם בצורכיהם הפשוטים והגשמיים.

ב"ק אדמו"ר שליט"א

וידם אהרן גו' ואחיהם כל בית ישראל יכבו את השריפה אשר שרף ד' (י, ג-ו)

אהרן הכהן היה מושלל מרגש אהבה גשמית, ומסר נפשו לד' בכל עת ובכל רגע, ואת כל אהבותיו העלה לרצונו יתברך, ועל כן "וידם אהרן" על אף שהיו בניו. מה-שאיין-כן "כל בית ישראל" שלא יכלו להגיע לזאת

ירמדנו רבינו

ממחרת ימי הפסח

תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - נעילת חג הפסח תשמ"ט

אחר קריעת ים סוף כתוב (שמות טו, כב) "ויסע משה את ישראל ויצאו אל מדבר שור גו". ובמדרש (שמו"ר פכ"ד א) הה"ד (דברים לב, ו) ה'לד' תגמלו זאת כו', אחר כל הנסים שעשה לכם כו' שכחתם כל הנסים האלו כו', והיה צלמו של מיכה עובר עמכם בים, והנחתם דברי תורה, והתקעתם בדברים אחרים. ותמוה, דהלא הכתוב מעיד (שמות יד, לא) "ויאמינו בד'", והיתכן שלקחו פסל מיכה. וגם עצם דברי המדרש קשה, דבשעה שמוכיח אותם על צלם מיכה ממשיך ואומר הנחתם דברי תורה, וכי עון צלם מיכה הוא רק משום שבטלו עי"ז מדברי תורה. והלא עון עבודה-זרה כשלעצמו, אין לך עבירה כמוהו.

והנראה, דהנה בעת קריעת ים סוף עלו ישראל לדרגא גבוהה וראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים. אולם לאו בכל יומא מתרחיש ניסא כקריעת ים סוף. וכיון שעבר הנס ושוב לא ראו ניסים, נתקררה שמחתם ואמונתם, כי כך הוא טבעם של בני אדם שבמשך זמן נחלש ההתפעלות והרושם של נס. ולזה אמר הכתוב אחר קריעת ים סוף "ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור", ושם לא ראו ניסים כקריעת-ים-סוף, "וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים", ודרשו חז"ל (ב"ק פב, א) שחלכו בלא תורה, הכוונה שלא מצאו טעם וסיפוק בתורה, יען נפלו בעצבות רח"ל. ולזה "ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה", היינו להתדבק

בתורה, "כי מרים הם", שישראל היו ממורמרין ובעצבות, ובמצב כזו אין הפקודי ד' משמחי לב. "וילוננו העם על משה", כי אדם העצב מתמרר ומתלונן.

"ויצעק אל ד' ויורהו ד' עין", ובזוה"ק (ה"ב ס. ב) אין עין אלא תורה, שהתורה שבעל-פה נתגלה אז, וכמובא גם ברש"י ששם ניתן להם דינין כו', "וישלך אל המים וימתקו המים", שלימד משה רבינו שיכולים להרגיש התרוממות בתורה שבע"פ יותר מבנס קריעת ים סוף, דקרי"ם היא רק מעשי ד', אבל התוה"ק היא חכמתו ית', והוא וחכמתו חד, ולכן ההתפעלות מהתוה"ק עדיפא מקרי"ם ויש בה מתיקות הנבלעת בכל האברים וחודרת בפנימית הלב. וזהו שהשליך משה עין - היינו תורה שבע"פ, ועי"ז נמתקו המים, שאזלא המרירות והרגישו בתורה שהיא מתוקה מדבש ונופת צופים. ואדרבה, ההתרוממות שבא ע"י התורה אינה מתקררת כמו התפעלות מנס, אלא כאמרם ז"ל (עירובין נד. ב) כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם.

והנה על פסל מיכה כתב רש"י בסנהדרין (קג. ב בד"ה זה פסלו) דהפסל היה שם הוי"ה ב"ה שכתב משה והשליכו לגילום להעלות ארונו של יוסף, ומיכה מצאו והעבירו עמו. וי"ל שלכן לאחר קרי"ם היה פסל של מיכה עובר עמהם, כי ידעו שכתוב על הפסל שם הוי"ה, וחשבו שכשיסעו מים סוף ושוב לא יראו נסים כאלו, עכ"פ יוכלו להתחזק בזה בשם הוי"ה שעובר עמהם. אבל אין זה הדרך הנכונה להתחזקות בד', אלא התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה (הקדמת רמב"ן על התורה), ולא ראוי שהאמונה יבוא ע"י טס של כסף, כי אם ע"י התורה הקדושה. וזה שאמרו במדרש, "אחר כל הנסים שנעשו לכם כו' היה צלמו של מיכה עובר עמכם בים", כי חשבתם להתחזק באמונה עי"ז, "והנחתם דברי תורה", הלא אם יכולים להדבק בחכמתו של הקב"ה, למה לכם טס של כסף.

ולכן, כשעוברים הימים הגבוהים של ימי הפסח, וכל אחד מרגיש בנפשו ירידה ונפילה, צריכין להתבונן אשר "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" (שמות ג, יב), שכל הנסים היו רק לשעה - עד מתן תורה, אבל לאחר מיכן אין צריכין נסים, כי רואין נפלאות בתוה"ק יותר מבנסי יציאת מצרים, ובזה לא שייך נפילה, שאף ש"תעבדון את האלקים על ההר", במדרגה גבוהה ורוממה מאד, אין נפילה אחר כך אלא נשאים שם, ואדרבה עולין עוד מעלה ומעלה.

לבנת הספיר

והנותרת ממנו יאכל אהרן ובניו (ז, יט)

מסופר בספר בית שלמה:

חמיו של הגה"ק מו"ה שמעלקא מסאטוב זי"ע היה מוה"ר ר' ראובן יפה ז"ל, נכד לבעל הלבוש זצ"ל, וחסידו של הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע. הוא היה תלמיד-חכם מפורסם, אך פרנסתו היתה בצער ובדוחק. כאשר הגדילו ילדיו, והיה צריך להתקשר עמם בקשרי שידוכים, עלה לקבל פני רבו הקדוש מאפטא, והתנצל לפניו שאף-על-פי שאינו רגיל להטרידו בענינים גשמיים, מכל-מקום עתה רוצה מאוד להשתדך עם אנשים נכבדים וגדולי יחוס, ולכן משתפך נפשו אל חיק מורו ורבו הקדוש שיזכירו בתפלותיו הטהורות שיזכה לזה. השיב לו הרה"ק מאפטא זי"ע:

- אני אתפלל לחי העולמים שיפתח לכם את אוצרו הטוב מן השמים, עוד בשנה הזאת, בשפע קודש באופן שימלא ד' משאלותיכם, ותוכלו להשיא את כל בניכם ובנותיכם בנחת ובכבוד כפי הראוי לכם ולהתדבק בטובים, ואתם ובתיכם תחיו בהנותר. רק אחת שאלתי מכם, שישארו הדברים האלה אשר אני מבטיח לכם בסוד ובהסתר גדול, שלא תשלוט בכם עינא בישא ח"ו.

בדברים אלו נפטר מרבו הקדוש לשלום, בבטחון ובאמונה כי קרובה ישועתו לבא, ודברי רבו הקדוש לא ישובו ריקם.

כאשר שב לביתו, התחילה מלחמה במדינה שהיה דר שם בין הישמעאלים להרוסים, ואלפים ורבבות מאנשי חיל מדינת רוסיה מלאו את פני כל העיר והמחוז. פתאום בא שר צבא מממשלת רוסיה לבית ר' ראובן, ואמר לבני-ביתו, שמבקש מהם שיקבלו מידו פקדון, תיבה סגורה, "כי היות ששמעתי שאנשים הגונים ונאמנים אתם, לבי בטוח שבעת שאחזור מהמלחמה תחזירו לי הפקדון". כבוא ר' ראובן ז"ל הביתה, סיפרה לו הרבנית המאורע, והוא ענה לה שכמדומה שמאת ד' היתה זאת, ובתיבה זו תתקיים ברכת רבו הקדוש.

- אכן בזאת נדע בבירור, אנחנו לא ניגע כלל בתיבה במשך שנה שלימה, שנחשבה מאז קבלתי הבטחת רבינו, ואם עד אז לא יחזור השר לקבלו, נדע שכן הוא מתנת ד', ונקבלו באהבה והודאה.

וכן היה. עברה שנה ואין דורש ואין מבקש, המפקיד לא בא ולא נראה. אז פתח את התיבה ומצא שם הון יקר מאוד, סך שמנים אלף רובעל דיגרי זהב. ר' ראובן נסע תיכף למעזיבזו להודיע לרבו הקדוש את כל אשר קרהו. ויהי אך פתח הדלת, שאל אותו האוהב ישראל זי"ע אם נתפייס ומרוצה באלו. אך חזר על בקשתו הראשונה שישמר הדבר בסוד.

והנה בשעת קישור התנאים עם הרבי ר' שמעלקא זי"ע, התחייב עצמו המחותן ר' ראובן סך חמשת אלפים באופן גלוי ומודע לכל, והוסיף להבטחתו עוד חמשת אלפים, בסוד ד' ליראיו.

כשסיפר כ"ק רבינו שליט"א סיפור זה (מלוה מלכה פ' שופטים תשנ"ח), סיים לומר: גם בזמן זה, עם ישראל צריכים פרנסה בשפע, אמנם אותה התיבה כבר איננה. אך זאת נשאר לנו בירושה, מה שסיפרו אבותינו הקדושים לבניהם ולב"ב את הסיפור הזה, ואת ברכת הצדיק, ובידנו להמשיך לספר נפלאות ד' בכל דור. ומעלת הסיפור גדולה על התיבה עצמה. כי התיבה היה בה שמנים אלף רובעל דיגרי זהב, שאף שזה הרבה כסף, מכל-מקום הוא סכום הבא בגבול ומדה. לא כן כוח הסיפור, שעל ידי חוזרים ונשפעים ברכות הצדיק, בכל דור ודור, וצדיק באמונתו יחיה, עד שמכוח הסיפור יכולים להשפיע עד אין שיעור סוף וקצבה.

אש זרה (י, א)

סח הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע לרבינו בעל יודעי בינה זי"ע אודות איזה צדיקים מתלמידי הבעל-שם-טוב זי"ע שעוד זכה להכיר. ואמר לו שאת הגה"ק רבי ר' מענדלי מרימנוב זי"ע לא ראה כלל, רק את הגה"ק החוזה מלובלין זי"ע זכה להכיר,

כשלקחו אביו פעם לראותו. אבל מה שנשאר בזכרונו ביותר, ונחשב אצלו לחשיבות גדולה, הוא מה שהיה כילד פחות מג' שנים, אצל הרבי ר' משה ליב מסאסוב זי"ע.

מה שהיה הכירות זו נחשב ונחקק אצלו כל-כך, סיפר בנו הגה"ק רבי דוד מקשאנוב זי"ע לרבינו בעל שם שלמה זי"ע:

בעיר בראד, בה דר משפחת הגה"ק מצאנז, פרצה פעם שריפה גדולה, ונזקקה משפחתו לברוח לעיר סאסוב. אמו של בעל דברי חיים, דחקה עצמה עמו - בהיותו פחות מבן ג', ועם עוד ילדה קטנה, לביתו של הגה"ק רבי ר' משה ליב זי"ע. הילד פחד מאוד מכל המאורע, ואמו ביקשה מהרבי ר' משה ליב שינחם הילד וידבר על לבו. שאלו אותו הרבי ר' משה ליב:

- "חיים, ספר לי מה ראית שם בשריפה?"

ענה לו הילד:

- "ראיתי שמצד אחד עמדו יהודים וכיבו האש, ומצד אחד עמדו דייטשליך" והדליקו. והיה קשה לי, למה צריכין להטריח ולכבות, הלא קל וטוב יותר להבריח הדייטשליך המדליקים, וממילא לא תהיה שריפה..."

בניו הנותרים (י.יב)

אשריהם לצדיקים, לא דיין שזוכין לעצמם, אלא שזוכין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות (יומא פז, א).

העיר טארניגראד, במדינת רוסיש פוילען, שהיתה עיר רבתי מלאה חכמה וסופרים וגדולה לאלקים, רצו לקבל כאב"ד את רבינו הק' בעל שם שלמה זי"ע. בו' ימים לחודש אדר שנת תר"ל כתבו וחתמו כתב הרבנות לרבינו זי"ע. ברם, המנהג בעיר הזו מאז ומקדם, היה להתפלל בנוסח אשכנז, אבל רבינו לא רצה לשנות מנוסח התפלה המקובל בין החסידים בכל תפוצת ישראל - נוסח האר"י. ולכן התיעץ עם הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע כדת מה לעשות. ואמר לו הגה"ק בעל דברי חיים שלא ישנה את נוסח תפלתו, וכשיתפלל שמה תפלת מוספין לפני התיבה, אל יאמר "נעריצך" כמנהג האשכנזים, אלא כנוסח האר"י ויאמר "כתר". [ואכן מאז שנתקבל כאב"ד שם, הנהיגו בעיר להתפלל בנוסח ספרד כל הימים.]

וסיים הגה"ק מצאנז זי"ע בברכה, ואמר:

- "תאמר כתר, וישאר ממך קדושת כתר..."

דעה חכמה לנפשך

שבע שבתות תמימות תהיינה

בכתבי האר"י ז"ל מבואר בכוונת ספירת-העומר, דשם הוי"ה במילוי כזה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בגימטריא מ"ה [והוא הנקרא שם הוי"ה במילוי אלפי"ן, שם מ"ה]. ובגלות מצרים נסתלקה האות א' מהמילוי של האות וא"ו, ונמצא שנשארו בגימטריא ד"ס. וכיון שבשם הוי"ה מרומזין י' ספירות, הרי לנו עשר פעמים ד"ס, עולה בגימטריא מ"ת, הרומז לאהיות הסטרא-אחרא הנקרא מת. וכוונתנו במצות ספירת-העומר, לאחר יציאת מצרים, הוא לחזור ולהמשיך את האות א'.

לבאר ענין זה קצת קרוב לשכלינו, ובפרט מה שנוגע לחלק העבודה בפועל.

מהות הבינוני

בדברי חכמינו ז"ל אנו מוצאים שבכלל ישראל יש חלוקה של ג' סוגי אנשים: צדיק, בינוני ורשע. הרה"ק בעל התניא זצ"ל מאריך בספרו ליקוטי אמרים לבאר היטב חילוקי מדרגות אלו של צדיקים בינונים ורשעים. מדברי חכמינו ז"ל (יבמות כ, א נדה יב, א שבעות לט, ב) מתבאר אשר בשעה שאדם עובר על עבירה, ולו יהא אפילו איסור קל מדברי סופרים, הרי הוא כבר בגדר "רשע". וכן מי שיכול לקיים מצווה ואינו מקיים אותה, כגון אדם שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, גם הוא כבר בשם "רשע" נקרא. מזה יוצא, שכדי שייכנס אדם לגדר "בינוני" צריך שלא תהיה בו כל עבירה (שלא עשה תשובה עליה) ושהוא קיים כל המצוות שהוא יכול לקיים - במחשבה בדיבור ובמעשה.

ברם, לפי זה מתעורר שאלה, אם אכן כך הוא, ש"הבינוני" הוא אדם שאין בו עבירה ושקיים כל מצוה שאפשר לו לקיים, מדוע אם-כן הוא נקרא בינוני? מה חסר לו שאינו נקרא צדיק? מבאר בזה הרה"ק בעל התניא זי"ע, שמה שחסר לבינוני אינו מתבטא במעשיו, בדבריו ואף לא במחשבתו של אדם. ההבחנה בין צדיק ובינוני מצוייה בדברים הפנימיים יותר בנפשו.

ולבי חלל בקרבי

אמרו חז"ל (ברכות סא, ב): צדיקים יצר טוב שופטן, שנאמר (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי, רשעים יצר רע שופטן כו', בינונים זה וזה שופטן, שנאמר (שם לא) יעמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו. כלומר, ממה שנאמר "להושיע משפטי נפשו" אנו למדין שיש לאדם שני שופטים לנפשו, יצר טוב ויצר הרע. הצדיק הוא מי ש"לבו חלל בקרבו". והיינו, דהנה הלב הוא מקום משכן היצר הרע, הוא המקום של החשק ושל רציית הרע. אצל הצדיק "לבו חלל בקרבו", המקום הזה הוא ריק, אין בו יצר הרע. אין בקרבו איזה תאוה ונטיה לרע. כל כיסופיו, תענוגיו ותשוקות נפשו של הצדיק, כולן מכוונות אל עבודת ד' בלבד.

נמצא, שההבדל בין צדיק ובינוני אינו - לא במעשיהם, לא בדיבוריהם וגם לא במחשבותיהם. זה שחוטא, אף במחשבה, הוא רשע גמור. זה שחושב מחשבות של איסור מטמא את הנפש כמו - ואולי אף יותר גרוע - מהחוטא במעשה. הבינוני אינו חוטא אפילו במחשבה. אולם לבינוני יש יצר הרע. אם כי הבינוני אינו נותן לו להביאו לידי עבירה, אבל הוא קיים בקרבו והוא מרגיש אותו. התאוה לעניני עולם-הזה קיים אצל הבינוני לא פחות משהוא קיים אצל הרשע. ורק שהרשע גם מוציא את התאוה לפועל, אם לא במעשה הרי על-כל-פנים במחשבה. לעומת זאת הבינוני אינו נותן שתאותיו יגיע לידי ביצוע. הוא שולט בדברים הללו שלא יגיעו לפועל. ואילו אצל הצדיק - "לבו חלל בקרבו" - אין לו יצר-הרע בלבו כלל.

אימתי הן תמימות

והי עבודתינו בימי ספירת-העומר. שבל יסתפק האדם בזה שמה שנוגע למחשבה, דיבור ומעשה הוא מתגבר על יצרו הרע. אלא צריך לשאוף להגיע למדריגת הצדיק. להפוך כל מהותו - שיהיה כל כולו נתון לדעת את ד' ולהתדבק אליו ית"ש.

על זה מורה מה שכתב האריז"ל שצריכין להמשיך את הא' לבחינת מ"ת. דהנה אות א' רומז על אלופו של עולם, ואת זה צריך להמשיך בכל כוחות נפשו, י' בחינותיה, עד שיהפכו כולם להיות בטלים לרצונו ית"ש, בבחינת "ולבי חלל בקרבי".

וזהו שדרשו חכמינו ז"ל (ויקרא רבה פכ"ה ג) שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. כי הנה היפך אותיות מ"ת הוא ת"ם. והוא בבחינת (בראשית כה, כז) ויעקב איש תם, כי "יעקב אבינו לא מת" (תענית ה, ב). ולכן אמרו שהעבודה בספירת-העומר הוא להיות בבחינת "תמימות", היפך ענין מ"ת, ומגיעים לזה על-ידי "שישראל עושין רצונו של מקום", היינו כשנמשך האל"ף מאלופו של עולם, שהמשיכו הרצון מאין סוף ב"ה שימלא כל מהותו ומציאותו, ואין לו עוד אלא רצון אחד בלבד - לעשות רצונו של מקום.

על פי: תפארת בנים לספירת העומר

מילין שפירין

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא גו' וימתו גו'

הצדיק באיש, תתוקן נפש האיש ותזדכך, כי הצדיק יעזרהו להוסיף מצוות וקדושות יתירות. ועוד סיבה שנית, לתועלת הצדיק המתעבר בו, שכיון שהוא מסייע להוסיף מצוות ותיקונים, נוטל חלק בהם. וכפי הנראה, עיבור נשמתם של נדב ואביהוא בפנחס, היתה לשני הענינים, הן לטובתם והן לטובתו של פנחס.

רבינו צירף לזה מה שמסופר בשבחי האר"י ז"ל, שפעם נכנס הרב מוהר"ר שמואל אוזידא לדבר עם האר"י, והיה עדיין רך בשנים. והאר"י קם לפניו מלא קומתו, והושיבו לימינו, ודיבר עמו כל צרכו. לאחר שיצא שאל רבי חיים וויטאל לרבו האר"י, למה חרד כל החרדה הזאת מפני בחור זה, מה שלא עשה כן

בזהר (ח"ג ר"ז, א) איתא שנשמות נדב ואביהוא נתעברו בפנחס, כדי לסייעו ולהחזיק בו. אך מתבאר עוד מדברי הזהר (שם) שנדב ואביהוא מתו מטעם שכתוב בהם (במדבר ג, ד) "ובנים לא היו להם", שמיעטו דמותו של המלך במה שלא קיימו מצות פריה ורביה, ועל-ידי שנתגלגלו בפנחס, נתקן מה שאבדו בחייהם, דהיינו תיקון הברית. ולפי-זה היה עיבור נשמתם בפנחס לטובת נדב ואביהוא, להשלים מה שחסרו בחייהם.

כשסה רבינו שליט"א מענין זה (מלוה מלכה פרשת פנחס תשנ"ז), הסביר על-פי מה דאיתא בכתבי האר"י ז"ל (שער הגלגולים בהקדמה ב): שענין עיבור (נשמות) הוא לשתי סיבות: האחת, שעל ידי עיבור נפש

אמו לאכול דבר מה, מפני חלישות לבו. וכאשר התחיל לילך בחזרה במהירות לבית רבו, קראה לו אמו וביקשה שיוריד לה איזה חבילה מעליית ביתה. בתחילה לא רצה, כי חשש אולי כבר התחיל רבו ללמוד. אך שוב התיישב, הלא עיקר הלימוד הוא כדי לעשות, וכעת כאשר בא לידו מצות כיבוד אם, לא יקיים. חזר לביתו ועשה רצון אמו, ורק אחר כך חזר ללימודו. ויהי כאשר פתח הדלת של בית היהודי הק', הקיץ היהודי הק' מעיונו, קם מלא קומתו ונתמלא שמחה, ותיכף נתישבה לו הקושיא שהיה מעיין בה.

היהודי הק' שאל את הבחור איזה מצוה עשה כעת, וסיפר לו הבחור כל המאורע. אמר היהודי הק' לתלמידיו, שבבואו הבחור ראה את האמורא הקדוש אביי נתלווה עמו, ומחמת זה קם, והוא (אביי) הגיד לו אז התירוצ על הקושיא. והסביר היהודי הק' הענין, שזה היה מחמת שאביי לא היה לו אב ואם (עיין קידושין לא, ב) [לכן נקרא "אביי" על שם (הושע יד, א) אשר בן ירוחם יתום (עיין ספר היוחסין ערך אביי)], ומשום כך כשקיים מצות כיבוד אב ואם, נתעבר אביי בו והלך עמו כדי שתהא לו מצות כיבוד אב ואם שחיסר בהיותו בעולם-הזה. הרי בחינת עיבור נשמה לטובת הנשמה שבעולם העליון.

פעם אחרת? אמר לו האר"י, לא מפני הבחור הזה חרדתי, אלא מפני פנחס בן יאיר שנכנס עמו, כי ביום זה נתעברה בו נשמתו לחזקו ולעזרו במצוה אחת שעשה היום, שהיה ר' פנחס בן יאיר עושה. כשמוע הרח"ו דבר זה, רץ אחריו, להיודע איזה מצוה עשה. אמר לו, כשהלכתי לבית הכנסת, עברתי על בית אחד, ושמעתי קול בכיה גדולה בפנים. נכנסתי לחקור, וראיתי שכולם ערומים, כי באו עליהם גנבים בלילה וגנבו כל אשר להם, אף מלבושיהם הפשיטו מעליהם. נכמרו רחמי עליהם, פשטתי מלבושי והלבשתי לבעל הבית, וחזרתי לביתי ולבשתי בגדי שבת, והנך רואה בגדי שבת עלי. מיד נשקו על פיו, והלך לספר להאר"י ז"ל המעשה. ענה לו כן הוא, ובסיבה זו נתעברה נשמתו. הרי בחינת עיבור נשמת הצדיק לטובת החי.

לעומת זה מסופר עובדא, שפעם למד היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע שיעור עיון עם תלמידיו, ובין התלמידים היה בחור אחד יתום מאביו. באמצע הלימוד התחיל היהודי הק' להעמיק בעיון, והבחור הזה ידע דרכו שבכל פעם שהיהודי הק' מתחיל לעיין הוא שוהה כשעה בעיונו ובדביקות עצומה, והרהיב עוז בנפשו לצאת ולילך בחיפזון לבית

בענינא דיומא

'שליסל חלה'

מנהג ישראל תורה, שנוהגים מימים קדמונים, לאפות לשבת זה שאחר הפסח חלות, ונוקבין אותם במפתח. ובספרים הק' נתנו טעמים שונים למנהג זה.

ספר אוהב ישראל לשביעי של פסח

ננעלו התרעין וצריכין אנו לפותחן. ולזה אנו מנקדין הלחמים הקדושים משבת זו במפתחות, לרמוז בזה שאנו פותחין מעט על ידי מצות שבת. וה' הטוב יפתח לנו את אוצרו הטוב, ויצו שחקים ממעל, ודלתי שמים יפתח, וכאשר נתן לאבותינו המן בחודש אייר שמברכין בשבת זו. והבן כל זה היטב.

ב. עוד יש לומר בזה גם כן על דרך הכתוב הנ"ל 'פתחי לי אחותי רעיתי'. דהנה כתיב (שיר השירים א, יא) **תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף**. דידוע שיש שני תורות, היינו תורה שבכתב ושבעל פה. והתורה

א. והנה יש לומר על דרך הכתוב (שיר השירים ה, ב) פתחי לי אחותי רעיתי. ידוע מאמר חז"ל (עין שיר השירים רבה פ"ה ג) שהשם יתברך מבקש מהכנסת ישראל פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. וידוע דהכנסת ישראל 'כלה קרואה בנעימה' (פיוט קל מסתתר) בחינת נוקבא, וגם נקראת בבחינת 'לחם', על דרך (בראשית לט, ו) 'כי אם הלחם אשר הוא אוכל'. והנה ידוע דבפסח היו כל השערים ומוחין עילאין פתוחים, ואחר כך

לפרנסה, כי עד עתה היה להם המן. וזאת ידוע שלכל דבר יש שער, כמו שאנחנו מתפללין שיפתח לנו השם יתברך שערי פרנסה. ומוזה נשתרבו המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות, לרמז שיפתח לנו השם יתברך שערי פרנסה.

ד. טעם הב' יש לומר, כי בעת ההוא סופרים אנו ספירה שבעה שבועות, והם מ"ט יום, על דרך סוד נ' שערי בינה, ואנחנו הולכים משער לשער ולכל שער יש מפתח, וזהו שעושין צורת מפתח.

ה. טעם הג' יש לומר, על פי מה שאמר הכתוב (שיר השירים א, יא) **תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף.** והענין הוא, כי באמת יש להקשות, במשכן כתיב (שמות כה, ג) זהב וכסף ונחשת, ומקדים הכתוב זהב לכסף, ובמעשה בראשית כתיב (בראשית א, ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, וזהו אור של אברהם אבינו ע"ה אור של חסד, ואחר כך כתיב שם אצילות יום שני שהוא בחינת גבורה בחינת זהב. והתירוץ על זה הוא, כי בריאת העולם היה בחסד, כמו שאמר הכתוב (תהלים פט, ג) עולם חסד יבנה, לכן מקדים חסד בחינת כסף לגבורה בחינת זהב. אבל המשכן שכל עניניו היה כדי שיצמצם הקב"ה כביכול שכירתו לשכון בתוכו, וכל בחינת צמצום הוא מבחינת גבורה, לכן מקדים שם זהב לכסף. אך הזהב שכתוב שם הוא מנוקד בפת"ח, כמו שאמר הכתוב (שמות לח, כד) זָהָב התנופה, והוא נקודה שבחסד נקודת החכמה, ופתח הוא

נתנה בבחינת גבורה"ה כנודע. ומסטרא ד'צפון זהב יאתה' (איוב לו, כב). ועל פי זה יבאר פירוש הפסוק **תורי זהב,** היינו שני תורות הנ"ל הבאים ומאירים מבחינת 'זהב', **נעשה לך** הוא לשון עשיה ותיקון, והיינו להמתיקם **עם נקודת הכסף,** כסף הוא בחינת חסדים, ונקודת הכסף הם קמ"ץ וסגו"ל, והיינו לעשות פתח ושער ולהמשיך מבחינת כתר א עלאה קדישא, שהוא בסוד נקודת קמ"ץ, על ידי פת"ח שהוא בחינת חכמה עלאה קדישא אל נקודת הסגו"ל שהוא בחנת תלת אבהן קדישין, סוד בחינת אוצר חביב, על דרך (שמות יט, ה) והייתם לי סגולה. ואחר פסח שאז ננעלו התרעין וכנ"ל, לזה אנו מנקדים את הלחם משנה משבת זו במפתח דוקא, כי הלחם משנה הם בסוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ואנו מנקדין במפתחות להמשיך אליהם על ידי בחינת פתח, וכנ"ל. והמשכיל יבין.

ספר אוהב ישראל

ליקוטים חדשים פ' שמיני-לשבת שאחר הפסח

ג. טעם א' על פי פשוטו, כי הנה בעת הזאת כשאכלו ישראל מן המן, מהקרבת העומר ואילך לא אכלו עוד מן המן, כמו שאמר הכתוב (יהושע ה, יא) ויאכלו ממחרת הפסח מעבור הארץ, ואמרינן בגמרא (ראש השנה יג, א) ממחרת הפסח אכול עד השתא לא אכול. ומאז התחילו לאכול מתבואת הארץ, והיו ישראל צריכין

חייך כל טובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך איני נותן אלא בלשון הזה, שנאמר (זכריה יד, ח) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים, והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' (ישעיה כז, כג). והנה בפסח שהמצוה היא שהאבות יספרו לבנים ביציאת מצרים, הרי היא "שיחתן של אבות", שבכל דור ודור הבן שואל, והאב משיב לו מה ששמע הוא מאביו כו', עד לדור יוצאי מצרים, אשר אמונתן היתה מכח מה ששמעו מהאבות הקדושים, הנה לוקח הקב"ה שיחות בני ישראל בפסח, ומהם נעשה מפתח גאולת בניהם.

וזה שמברכים בליל פסח "אשר גאלנו וגאל את אבותינו והגיענו הלילה הזה לאכול מצה ומרור", שעל ידי אכילת המצה והמרור מספרים ביציאת מצרים, "כן ד' אלקינו כו' יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך כו'". ר"ל שמה שאנו מספרים עכשיו שיחתן של אבות, הוא עצמו יעשה למפתח לגאולתנו בקרוב. וכן יש לפרש בנוסח הא לחמא עניא כו' שמסיימים "השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל", כלומר שמה שאנו עושים ומקיים המצוות הכא, יעשה למפתח לגאולתנו, ולשנה הבאה בארעא דישראל.

ובהיות הפסח זמן "שיחתן של אבות", תיכף בשבת שאחר הפסח כבר נתעורר מזה מפתח גאולתנו. וזה הכוונה במה שנוקבין מאכלי השבת במפתח, לרמז

מלשון פתח ושער, ומורה שמשים נפתחים להיות באים כל החסדים. וזהו שאמר **תורי זהב נעשה לך**, והיינו מה שבמשכן נעשה לך תורי זהב בחינת צמצום, עם כל זה הוא **עם נקודות הכסף**, והיינו בנקודות פתח נקודה שבחסד. והנה שבת שלאחר פסח הוא תמיד בשבוע שניה שבספירה, והשבוע הזאת הוא בחינת גבורה בחינת זהב, אך שהוא מנוקד בכסף נקודות פתח, ומורה שנעשה פתח ושער להיות באים כל הברכות. ולכל פתח ושער יש מפתח, לכן עושין צורות מפתח על החלות. והבן.

ספר אמרי פנחס

שער ד - שבת ומועדים אות רחצ

ו. בשם הרב, בשבת אחר הפסח עושין כעין מצות וכו', רמז למצות הנאכלות לפסח שני, ומנקבין במפתח, רמז דתרעין פתיחין עד פסח שני. ואמר הוא נ"י מה שקורין העולם געלע מצות, הוא טעות, אלא ר"ל (גוטט) [גאולה] מצות.

עולת שבת התשס"ב

ליל שבת קודש פ' שמיני

ז. **ויש להוסיף טעם נוסף על הטעמים הראשונים**, על פי מה שאמרו חז"ל (ב"ר פ"ע ו) על הכתוב (בראשית כח, כא) ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ד' לי לאלקים, נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים, אמר לו הקב"ה אתה אמרת והיה לי לאלקים,

תיבות שבת בו תשוב, והקב"ה פות"ח שער לדופקי בתשובה, על ידי שמוסר המפתח של תשובה לכל הרוצה לשוב בתשובה שלימה.

עולת שבת ה'תש"ס

ליל שבת קודש פ' אחרי

י. במדרש (ויק"ר פכ"א א) בזאת יבא אהרן (ויקרא טז, ג), הה"ד (תהילים כז, א) לדוד ד' אורי וישעי ממי אירא, ר"א פתר קריא בים, אורי - בים שנאמר (שמות יד, כ) ויאר את הלילה, וישעי - התיצבו וראו את ישועת ד' (שם), ממי אירא - ויאמר משה אל תיראו (שם), ד' מעוז חיי - עזי וזמרת י-ה (שמות טז, ב), ממי אפחד - תפול עליהם אימתה ופחד גו' (שם טז), אם תחנה עלי מחנה - של מצרים, לא יירא לבי, אם תקום עלי מלחמתן של מצרים בזאת אני בוטח, בזאת שהבטחתי שנאמר (שמות יד, יד) ד' ילחם לכם, עכ"ל. הרי שמקשר הציווי "בזאת יבא אהרן", עם קריעת ים סוף ושירה ששרו ישראל על הים. והיינו שזכות זו קיימת לעד, והיא נכנסת עם הכהן גדול לקודש הקדשים בכל שנה ושנה, לזכות את ישראל. ובזה יתפרש מה שנאמר בשירת הים "ויאמרו לאמר", היינו אמירה לדורות, בכל שנה ושנה, לזכות ישראל.

ונראה להוסיף, שהציווי "בזאת יבא אהרן", מקושר לא רק עם קריעת ים סוף, אלא גם עם כל עניני חג הפסח. שכן כל הזכותים של מצוות חג הפסח נכנסות עם

על מה ש"נוטל הקב"ה שיחתן של אבות ועושה אותן מפתח לגאולתן של בנים".

ח. **עוד יש ליתן טעם למנהג**, דהנה אכילת מצה בפסח הוא זכר ליציאת מצרים. ולחם משנה שאוכלים בשבת קודש הוא זכר למן. וכיון שאמרו חז"ל (תנחומא בשלח סימן כ פ"א) שלא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, הרי אכילת לחם משנה בשבת שהיא כאכילת המן, היא הכנה לקבלת התורה בשבועות. ומה שאמרו שלא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן הכוונה בעיקר על התורה שבעל פה, שכמו המן, גם היא לחם מן השמים שנקנת רק על ידי עמלות בתורה, דבר יום ביומו. והנה כתב המגלה עמוקות (הובא בבני יששכר מאמרי חדשי תמוז אב מאמר ב אות ז) שיש במשניות תקכ"ח פרקים, כמנין מפת"ח, עיין שם. ולזה יש לומר שלהכי נוקבין החלות במפתח, לרמז על הטמון בהם בסוד תורה שבעל פה, שהיא בבחינת מפת"ח.

עולת שבת ה'תשנ"ו

ליל שבת קודש פ' שמני

ט. **ויש להוסיף עוד טעם**. והוא שבימי הפסח, שהוא זמן חרותנו, מתעוררת כל נפש לעשות תשובה, ובפרט בימי ספירת העומר, שניתנו לטהר נפשות עם ישראל מזהומתן ומטומאתם, והתעוררות זו מורגשת ביותר בשבת זו אחר הפסח, שהרי שבת הוא זמן ועולם התשובה, כמו שאמרו דרשי רשומות **שבת** ראשי

במפתחות. דהנה בספרן של צדיקים מבארים את הענין שנאמר (שמות יב, כג) "ופסח ד' על הפתח", על פי מה שאמרו חז"ל (שהש"ר פ"ח א) שאומר הקב"ה לישראל פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם פתחים כפתחו של אולם. והיינו שהשי"ת דורש מאתנו, שאנו נפתח פתח, אף אם הוא רק קטן כחודה של מחט, באתערותא דלתתא, ואז יפתח לנו מן השמים, באתערותא דלעילא, פתחים גדולים כפתחו של אולם. אמנם במצרים הגדיל חסדו עלינו כל כך, עד שפסח ודלג השי"ת אף על תביעתו לפתח קטן זה, ופתח לנו פתחים גדולים מאוד בגאולת מצרים באתערותא דלעילא בלבד. וזה "ופסח ד' על הפתח", שדלג הקב"ה אף על חוסר הפתח כחודה של מחט, באתערותא דלתתא, וגם בלעדיו חסד ד' על עמו. והנה כל זה בימי הפסח. אך אחר חג הפסח, שוב חוזר מאתנו התביעה לפתוח פתח עכ"פ כחודה של מחט. ברם, זאת נשארה הארה מימי הפסח שעברו, להימסר לן מפתח - בו ראוי לפתוח אותן השערים. והוא ענין ספירת העומר, והבן. ולרמז זה, עושין על החלות בשבת שלאחר פסח צורת מפתח.

ובדרך זו יובן ג"כ מנהג ישראל לפתוח הדלת בליל פסח, קודם אמירת שפוך חמתך. והיינו, משום שבמשך כל עריכת הסדר עד אז, הכל היה סיפור לגאולת מצרים, וזכר להנהגה של "ופסח ד' על הפתח", אבל באמירת "שפוך חמתך" אנו

הכהן גדול, לזכות את ישראל ולכפר על עונותיהם. ומה שנאמר "בזאת אני בוטח" קאי על זכות העבודה הקדושה שעשו ישראל בכל ימי הפסח. כי כן נקראה כל עבודת הפסח בתואר "זאת", כנאמר (שמות יב, כו) והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם, וכן נאמר (שם יג, כו) ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה, ועוד נאמר (שמות יב, מג) זאת חקת הפסח. והנה ידועים דברי הזה"ק (ח"ב פג ב) דדינא דראש השנה [וכן דיוהכ"פ], מעורר קטרוג רק למאן דלא אכל מיכלא דאסוותא (מצה) בפסח (עיי'ן שער יששכר מאמר זמן חירותינו אות ט). הרי שזכות מצות מצה של פסח מבטל דינים בימי הנוראים. ועד"ז איתא בהגדה של פסח להמהר"ל, שהטעם למנהג ישראל ללבוש קיטל בליל פסח, כי הוא כעין בגדי לבן שבהם נכנס הכהן גדול לקודש הקדשים ביום הכיפורים.

ועל פי דרכינו הנ"ל יש ליתן טעם לנקוב את החלות בשבת שלאחר פסח במפתחות, שבהיות שמחג הפסח נמשכה הארה ליום הכיפורים, אשר אז היא זמן פתיחת השערים, וביותר בעת נעילת יוהכ"פ שמבקשים "פתח לנו שער בעת נעילת שער", לכן עכשיו, אחר הפסח, פועלים שיהיה בידנו המפתח לפתיחת השערים, שהם הזכותים על ידם אנו נכתבים ונחתמים לחיים בימי הנוראים.

י"א. עוד יש לבאר במנהג ישראל לנקוב את החלות בשבת שלאחר פסח,

אוכלין ממנה שלשים יום עד שירד להם
 המן כו', וגם צדה לא עשו להם - להודיע
 שבחן של ישראל שלא אמרו למשה היאך
 אנו יוצאין למדבר ואין בידינו מחיה לדרך,
 אלא האמינו והלכנו אחרי משה. והיינו,
 שבזכות שיצאו עם חררה של המצה בלבד
 ולא שאלו למשה היאך אנו יוצאין, השפיע
 להם הקב"ה לחם מן השמים. ולכן בשבת
 שאחר הפסח עושין על החלה צורת
 מפתח, לרמוז שהפסח הוא המפתח אשר
 פתח לנו שערי שמים, ומשם נשפע לנו
 החלות שהם זכר ללחם משנה.

מעוררים לבקש על הגאולה העתידה, לכן
 צריכין לשוב להנהגה המחייבת לפתוח
 פתח כחודה של מחט. ולרמז על זה,
 נוהגים לפתוח הדלת, כי לענין בקשה זו,
 אין השי"ת פוסח על הפתח.

**י"ב. ומה שהמנהג לעשות את צורת
 המפתח על החלה דייקא, יש לבאר, משום
 שהחלות הם "לחם משנה", זכר למן שבו
 נאמר (שמות טז, כב) ויהי ביום הששי לקטו
 לחם משנה. ונראה שהשפעת המן נמשכה
 מהמצה, שכן אמרו חז"ל (ילק"ש בא רט) "נס
 גדול נעשה להם בחררה [במצה], שהיו**

יומא דהילולא

הרבנית הצדיקת חי' פרימא רבקה ע"ה

בתו היחידה של רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע
ואמו של - יבלחט"א - רבינו שליט"א

כ"ו ניסן תש"ה

הרבנית הצדיקת חי' פרימא רבקה ע"ה, נולדה ביום ד' ניסן שנת תרע"ה. השמחה שהיתה בשעת לידתה אין לשער, שלאחר קרוב לשלשים שנה זכה רבינו בעל מנחת אלעזר לראות פרי לצדיק, ופרי פירות - לרבינו בעל דרכי תשובה.

בספר תולדות רבינו (אות ס"ט בהגה) מסופר, שפעם נזדמן לרבינו בעל דרכי תשובה זי"ע להיות בעיר וויען לדרוש ברופאים, ועמו רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע בעודו אברך צעיר לימים, והוצרכו לישראל שם על שבת-קודש. באותו שבת נזדמן לשם גם הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא זצ"ל ובניו הצדיקים, והלכו רבותינו הקדושים אל שולחנו הטהור של הרה"ק מקאמארנא בשבת קודש. הרה"ק מקאמארנא הושיב את רבינו בעל דרכי תשובה סמוך אצלו ממש בראש השולחן, ואילו רבינו בעל מנחת אלעזר ישב אצל בניו בצד השולחן. גם הסבו במסיבה זו עוד גדולים וחשובים מזרע קודש. כשהגיעו לברכת המזון, פנה הרה"ק מקאמארנא אל רבינו בעל מנחת אלעזר ואמר לו בחיבה יתירה **"בני**, אתה תברך ברכת הזימון". והיה זה לפלא גדול בעיני כל המסובין איך הקדים לכבד את רבינו בעל מנחת אלעזר בפני אביו הגדול בעל דרכי תשובה, וגם שקראו בקריאה של חיבה בתור **"בני"**.

רבינו שליט"א הוסיף לספר (בסעודת כ"ו ניסן תשמ"ה), שלאחר השבת הלך רבינו בעל דרכי תשובה עם בנו רבינו בעל מנחת אלעזר אל הרה"ק מקאמארנא לקבל ברכת פרידה, והרה"ק מקאמארנא עומד אצל המעין לשתות מי-רפואה, והזכיר אז רבינו בעל דרכי

תשובה את בנו רבינו בעל מנחת אלעזר לטובה, שיפקדהו ה' בדבר ישועה ורחמים אחרי כמה שנים שלא זכה להיפקד בזרע-של-קיימא. וענה הרה"ק מקאמארנא "ווען ער וועט צו אונז קומען, וועט ער געהאלפן ווערן". והיה לפלא גדול, כי בפשטות הובנו דבריו כאילו רצונו לומר שיבוא רבינו בעל מנחת אלעזר לחסות בצילו הקדוש לקבל מפיו דרכי החסידות.

ברם, אח"כ ברבות השנים, נתגלה אשר אותו צדיק יראה למרחוק, כי רבינו בעל מנחת אלעזר יהיה מבניו, כשנשא את נכדתו - הרבנית הצדיקת רחל פערל ע"ה, בת בנו הרה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא זצ"ל, ואז נולדה לרבינו בתו היחידה הרבנית הצדיקת ח' פרימא רבקה ע"ה.

לפני הסתלקות רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע קרא לבתו, ואמר לה: "מיין טייערע פרימאלע ס'איז יעצט א צייט וואס איך וואלט גע'דארפט בעטן אויף גרויסע ענינים, און איך האב מיט דיר אסאך וואס צו רעדן, אבער איך האב רחמנות דיך מצער צו זיין, איך האף אז דו וועסט אלעס אליין פארשטיין...". הרבנית נפטרה בדמי-ימיה בשנת השלשים לחייה הקדושים, ביום כ"ו ניסן שנת תש"ה, ונטמנה בהר-הזיתים בירושלים עיה"ק ת"ו, סמוך ממש להרבנית הצדיקת רבקה רחל ע"ה, מחברתו הטהורה של הגה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, בת הגה"ק היהודי מפרשיסחא זי"ע.

אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולהרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם הזירת נפשנו.

ממכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני כ' סיון תשס"ט

